

# **Науково-практична конференція**

---

## **Теорія та практика державного управління в умовах євроінтеграції**

### **Матеріали науково-практичної конференції**

**Тези доповідей**

**8 – 9 червня 2006 року**



**Луцьк – 2006**

УДК 338.24 (477): 334.01282

ББК 65.050.9 (4УКР) + 65.5

Т 33

Рекомендовано до друку навчально-методичною радою Волинського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій  
Протокол № 2 від 16 травня 2006 року

#### **Редакційна колегія:**

**Слав'юк Р. А.**, доктор економічних наук, професор (відповідальний редактор);

**Розпутенко І. В.**, доктор наук з державного управління, професор;

**Тертичка В. В.**, доктор наук з державного управління, професор;

**Ярош Б.О.**, доктор політичних наук, професор;

**Грицяк Н. В.**, доктор економічних наук, доцент;

**Малиновський В.Я.**, кандидат політичних наук, доцент;

**Литвиненко Т.М.**, директор Волинського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій

**Р 45 Теорія та практика державного управління в умовах євроінтеграції: Матеріали наук.-**  
**практ. конф. Тези доп. (8–9 черв. 2006 р.) / Відп. ред. Р. А. Слав'юк.– Луцьк:**  
**Волинська обласна друкарня, 2006.– 260 с.– Укр., рос., англ. мовами.**

У збірнику подано тези доповідей та виступів на науково-практичній конференції. У виступах учасників конференції розкриваються теоретичні та практичні проблеми державного управління в Україні в умовах посилення євроінтеграційних тенденцій. Висвітлюються питання розвитку підприємництва та ролі регуляторної політики держави. В матеріалах відображено проблеми розвитку регіонів. Подано результати досліджень авторів про стан бюджетної системи, фінансів місцевих органів самоврядування та проблеми оподаткування, особливості організації фінансів підприємницьких структур та фінансово-кредитне стимулювання їх розвитку.

УДК 338.24 (477): 334.01282

ББК 65.050.9 (4УКР) + 65.5

ISBN 966-361-122-7

© Волинський обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, 2006

тобто проблема управління ними зводиться лише до управління централізованими державними фінансами. За межами державного управління залишаються фінанси державних підприємств, установ та організацій секторів фінансових та нефінансових корпорацій, та фінанси місцевих органів управління.

Але всі концепції по регулюванню та управлінню державними фінансами будуть ефективними лише за умов створення оптимальної системи державного фінансового контролю, тому питання контролю за цільовим та ефективним використанням державних коштів є основою роботи уряду держави в бюджетній політиці [1, 56].

Уряд веде інтенсивну роботу по реалізації концепції вдосконалення системи управління бюджетними коштами. Тому головними завданнями бюджетної політики України за умов поглиблення ринкових реформ є:

- відновлення зростання виробництва;
- забезпечення фінансової стабілізації – шляхом підвищення інтенсивності грошового обігу, як основи проведення успішних економічних реформ;
- стимулювання інвестиційної активності, намагання збільшення частки накопичення в усьому обсязі національного доходу;
- зменшення витрат бюджету на державні дотації окремим галузям;
- впорядкування системи оподаткування і зміцнення контролю за повнотою сплати податків;
- створення системи дієвого державного фінансового контролю за ефективним і цільовим використанням державних видатків.

#### *Література*

1. Германчук П. К., Стефанік І. Б., Рубан Н. І., Александров В. Т., Назарчук О. І. Державний фінансовий контроль: ревізія та аудит: Інтегрований навчально-атестаційний комплекс.– К. “АВТ”, 2004.– 423 с.
2. Швайка Л. А. Державне регулювання економіки: Навчальний посібник.– К. “Знання”, 2006.– 435 с.
3. Стеченко Д. М. Управління регіональним розвитком: Навчальний посібник.– К. “Вища школа”, 2000.– 223 с.

УДК 658.15

**П. В. Комарецька** – старший викладач  
Європейського університету

### **Основні напрямки управління фінансовим потенціалом підприємства як складова фінансово-кредитного регулювання економіки**

Економічні умови, у яких підприємства здійснюють свою діяльність, сьогодні конкретним образом змінилися, що визначило формулювання цільових настанов. З однієї сторони підприємствам представлена господарська самостійність, вони самі вирішують питання закупівлі і збуту продукції, визначення масштабу виробництва і напрямки використання джерел коштів. З іншого боку, для цих підприємств характерним є високий ступінь зносу активної частини основних виробничих фондів, невисокий рівень продуктивності праці, якості продукції, що випускається, і як результат хитливе фінансове становище [4].

*До числа найбільш ймовірних причин, що обумовлюють, хитливе фінансовий стан варто віднести:*

- незадовільну структуру майна підприємства;
- падіння ступеня ліквідності;
- виробництво продукції невисокої якості;
- значна частка простроченої дебіторської і кредиторської заборгованості;
- невисокий рівень власних джерел;

— порушення фінансової рівноваги й відповідно нестабільність забезпечення фінансовими ресурсами підприємства;

— нераціональна структура і співвідношення активів і пасивів;

— низький рівень використання виробничих потужностей.

Але головне, чим визначається фінансова стійкість – це поточне фінансове становище, а також можливі перспективи його положення, безперервної діяльності і розвитку підприємства.

Якщо в підприємства падає рентабельність, воно стає менш платоспроможним. Зміна фінансового становища в гіршу сторону в зв'язку з падінням рентабельності може викликати і більш важкі наслідки: через недолік коштів – зниження платоспроможності і ліквідності. Виникнення при цьому кризи готівки приводить до того, що підприємство перетворюється в “потенційно неплатоспроможне”, а це може розглядатися як перший ступінь кризового стану (банкрутства).

Основою стабільного положення є його фінансова стійкість – це такий стан розподілу і використання фінансових ресурсів, який забезпечує безперервну фінансову рівновагу грошових потоків і розвиток підприємства в умовах припустимого рівня ризику.

Основою нормального функціонування будь-якого підприємства є наявність достатнього обсягу фінансових ресурсів, що забезпечують можливість задоволення виникаючих потреб підприємства для поточної діяльності і розвитку.

**Фінансові ресурси** – грошові доходи, нагромадження і надходження, що знаходяться в розпорядженні суб'єкта господарювання і призначені для виконання фінансових зобов'язань, здійснення витрат по простому і розширеному відтворенню й економічному стимулюванню на підприємстві [1].

Формування фінансових ресурсів здійснюється за рахунок власних і позичкових коштів. Спочатку фінансові ресурси з'являються в момент створення підприємства і відбиваються у статутному фонді.

Фінансові ресурси утворюються за рахунок цілого ряду джерел. Джерелами фінансових ресурсів є:

— прибуток;

— амортизаційні відрахування;

— кошти, отримані від продажу цінних паперів;

— пайові й інші внески юридичних і фізичних осіб;

— кредити і позики;

— кошти від реалізації заставного майна, страхового поліса й інші надходження коштів (пожертвування, благодійні внески і т. ін.).

Основне джерело формування фінансових ресурсів на підприємстві – вартість реалізованої продукції, різні частини якої здобувають форму грошових доходів і нагромаджень.

**На більшості підприємств недолік фінансових ресурсів, тому що:**

1. брак власних оборотних коштів;

2. систематична втрата частини фінансових ресурсів внаслідок інфляційних процесів;

3. великий рівень бартерних відносин між підприємствами, який буквально заповнив всю економіку України;

4. неадекватність керівництва підприємства новим умовам господарювання.

Для стабільного формування достатнього обсягу фінансових ресурсів джерела самі повинні бути стабільними.

Обсяг фінансових ресурсів за рахунок перерозподілу між різними джерелами може відповідати потребі нашого підприємства.

Кредитні ресурси потрібні для підприємства, тому що під час коливання потреб фінансових ресурсів їхня наявність може не бути рівною, необхідно оцінити можливість для підприємства відшкодувати позикові кошти з відсотками в термін, якщо існує можливість, тому що автоматично збільшуються витрати.

Підприємство користується правом емісії цінних паперів для формування додаткових коштів за рахунок випуску акцій. Особливість цього вкладення коштів, у залежності від обраної стратегії підприємства, – ці інвестиції не обов'язково можуть характеризуватися поняттям “фіксована терміновість”, ці цінні папери можуть бути реалізовані в будь-який момент при необхідності, термін володіння цінними паперами не є терміновим, за винятком державних цінних паперів – фіксований термін звертання на ринку [5].

Підприємство повинне керуватися загальними засадами максимізації прибутковості і мінімізації ризиків. Одним з основних факторів для розвитку підприємства і його бізнесу є наявність власного капіталу, що деякою мірою визначає можливі обсяги виробництва, його характер, рівень техніки і технології виробництва. Розміри власного капіталу обумовлюють можливість залучення позичкових коштів, оскільки характеризують ризик їхнього неповернення. Однак деякі підприємства віддають перевагу ризику і “жити за позиками”, чим визначати оптимальну структуру джерел фінансування. Звідси випливає, що умовою успішного розвитку будь-якого підприємства є його фінансова структура.

Під структурою капіталу І. А. Бланк розуміє співвідношення власних і позикових фінансових засобів, використовуваних підприємством у процесі своєї господарської діяльності; Райзберг Б. А. Лозовий Л. М., Стародубцева Є. Б. – поділ економічного об'єкта або економічної категорії на складові частини за визначеними ознаками, встановлення взаємозв'язків між цими складовими частинами. Ковальов В. В. стверджує, що варто розрізняти “фінансову структуру” як здатність фінансування діяльності підприємства в цілому, тобто структуру всіх джерел коштів і “капіталізовану структуру” підприємства, що відноситься до більш вузької частини джерел коштів – довгостроковим пасивам (власні джерела і довгостроковий позичковий капітал). Але в цілому як би ми не доповнювали і не розширювали поняття “структура” різними іншими думками і поняттями – усі перераховані й інші точки зору сходяться на тім, **що структура це співвідношення між складовими частинами капіталу, тобто між власними і запозиченим капіталом.** Варто сказати, що, напевно, не зовсім коректно встановлювати якісь визначені, цифрові або кількісні границі співвідношень, тому що для кожного підприємства існують свої строго специфічні умови розвитку і фінансування в цілому, при схожості їхнього розвитку в одній і тій же галузі. Тому і не можна виписати один унікальний “рецепт” стану структури капіталу для всіх підприємств. Але можна спробувати розробити процес і виробити стадії оптимізації структури капіталу, що можуть бути застосовуватись для усіх без винятку підприємств.

Процес оптимізації структури капіталу варто почати з аналізу капіталу підприємства. На цьому етапі виявляються основні складові частини капіталу, їхній обсяг, динаміка, тенденції зміни, а також установлюється співвідношення між власниками і позичковим капіталом. Одночасно з цим здійснюється аналіз фінансового стану підприємства, його стійкості і рівень існуючих ризиків, що породжуються використанням того або іншого виду капіталу, а також здійснюється оцінка ефективності використання капіталу.

Другий етап процесу оптимізації пов'язаний з визначенням загальної потреби підприємства в капіталі при існуючих і прогнозованих темпах розвитку підприємства, потребах товарного ринку, конкурентноздатності підприємства і т. ін.

Третій етап – вибір оптимальної структури капіталу з урахуванням факторів (показників), що характеризують індивідуальні особливості діяльності підприємства. Відповідно до обраної структури на цьому етапі повинний відбуватися і вибір джерел фінансування і розроблятися модель залучення власного і запозиченого капіталів, як за рахунок внутрішніх, так і за рахунок зовнішніх джерел фінансування. Причому в залежності від специфіки діяльності підприємства рекомендується розробляти два напрямки окремо: управління залученням власного і запозиченого капіталу.

Розрахований і проаналізований у такий спосіб необхідний обсяг залучення власних і запозичених засобів і буде відповідати вимогам формування оптимальної структури капіталу підприємства.

Сьогодні усі важливі стратегічні рішення повинні прийматися з використанням системи і методів планування. Результатом цього процесу, може стати вироблення і постановка цілей

для підприємства на найближчі 3-5 років. Причому цей план дій може бути розділений на рішення окремих питань. На практиці кожне підприємство здійснює різні види економічної діяльності і робить різну продукцію, тому може застосовувати у своїй діяльності різні стратегії одночасно. Але в цілому усі вони беруть за основу нарощування власного капіталу і можливостей підприємства.

Як правило у вітчизняних і закордонних організаціях процес стратегічного планування починається з прогнозу. Якщо в закордонних компаніях визначаються необхідні активи для підтримування цих обсягів і вишуковуються джерела для фінансування цих активів, то в українських підприємств сьогодні немає такої можливості розробляти детальні плани навіть на найближчі три роки, не говорячи вже про п'ятиліття. Тому можна погодитися з думкою Думинец О. С., що можна лише намічати напрямки розвитку, але переводити їх у цифри не доцільно, оскільки нестабільність економічної і політичної ситуації зводить до нуля цінність такого прогнозу. І якщо вже займатися таким прогнозом у даний час, то тоді варто удатися до більш прийнятних і вже випробуваних методик бенчмаркетинга, рекомендаціям Думинца О. С.

Стратегічний план дій рекомендується розділити на дві окремі задачі, що мають принципове значення: стратегічний і тактичний. Якщо в короткостроковому (оперативному) плані на перший план висуваються проблеми поточної ефективності використання фінансових ресурсів, то в довгостроковій перспективі постає задача розвитку нових напрямків використання фінансових ресурсів і одержання нових джерел фінансування [7].

У рамках системи реалізації повинні конкретизуватися і підготовлюватися до здійснення всі задачі і заходи, намічені в системі планування, а також повинна перевірятися їхня ефективність. Ціль цієї системи полягає у забезпеченні успіху щодо досягнення поставлених цілей і перетворення їх у стратегічний фактор, тобто задача постає не тільки в тому, щоб реалізувати внутрішні резерви, використати фінансові ресурси і довести потребу і важливість їхнього використання для підприємства, але і в тому, щоб показати переваги їхнього використання в умовах ринкової орієнтації і виживання в конкурентній боротьбі.

Система контролю – забезпечує критико-аналітичну оцінку стратегії підприємства. Для того, щоб вчасно оцінити правильність і придатність прийнятих у минулому рішень, необхідні постійна їхня перевірка й оцінка з обліком постійно мінливої ринкової ситуації. У цьому випадку, контроль потрібен не стільки для виявлення помилок (для цього ефективним є такий метод контролю, як ревізія), скільки для здійснення необхідних виправлень на наміченому курсі і виявлення деградацій у використанні фінансових ресурсів [11].

Однак варто підкреслити, що навіть досягнення поставлених стратегій ще не гарантує оптимальність застосовуваних інструментів управління фінансовими ресурсами підприємства. Розвиток ринкових відносин, розвиток банківської системи, поява альтернативних джерел фінансування, розширення напрямків інвестування, становлення конкурентноздатного виробництва і т. ін., вимагає нових практичних рішень, заснованих на принципово новому теоретичному рівні знань, трансформації традиційних алгоритмів фінансового планування, а також наявності на підприємствах відповідних фінансових служб, здатних очолити фінансову діяльність на підприємстві і приймати стратегічні рішення щодо управління фінансовими ресурсами підприємства. Але як показала практика, на більшості вітчизняних підприємств відсутні фінансові відділи і дану роботу очолюють чи бухгалтерія, чи інші економічні служби, що не мають елементарних знань в області фінансового менеджменту. Тому реалізація стратегічних рішень самих по собі неможлива без базової структури управління на підприємстві і визначеного рівня професіоналізму його кадрового складу.

#### *Література*

1. Ареф'єва О. В., Коренков О. В. Управління потенціалом розвитку промислових підприємств.– К.: "ГРОТ", 2002.– 200 с.

2. Бернстайн Л. А. Аналіз фінансової звітності: теорія, практика і інтерпретація: Пер. з англ. / науч. ред. перекладу І. І. Єлісеєва.– К.: 2004.– 624 с.
3. Бірман Р., Шмідт С. Економічний аналіз інвестиційних об'єктів / Пер. з англ. Під ред. Л. П. Белих.– К.: 2002.– 631 с.
4. Бланк І. А. Управління прибутком.– К.: “Ніка-центр, 1999.– 544 с.
5. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами / Пер. с англ. / Гл. ред. серии Я. В. Соколов.– М.: Финансы и статистика, 2003.– 799 с.
6. Колапс Б. Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы. Учебн. Пос. / Пер. с франц. Под ред. проф. Я. В. Соколова.– М.: Финансы, ЮНИТИ, 2004.– 567с.
7. Костирко Л. А. Фінансовий аналіз і прогнозування економічного потенціалу підприємства.– Луганськ: ТОВ “Знання”, 2002.– 92с.
8. Лукасевич І. Я. Аналіз фінансових відносин. Методи, моделі, техніка обчислень.– К.: 1999.– 400 с.
9. Методика аналізу фінансово-економічного положення підприємств і організацій. ГНА України, Головне управління економічного аналізу.– Київ, 2003.
10. Меркулов Я. С. Теоретический и практический учебник по финансовым исчислениям.– М.: ИНФРА, 1999. – 336 с.
11. Родионова В. М., Федотова М. А. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции.– М.: Изд-во “Перспектива”, 1999.– 420 с.
12. Хан Д. Планирование и контроль: концепция контролинга / Пер. с нем. / Под ред. и с предисловием А. А. Туркача, Л. Г. Головача, М. Л. Лукашевича.– М.: Финансы и статистика, 2004.– 800 с.

УДК 336.1

**К. М. Гребінець** – викладач кафедри  
банківської справи, аспірант  
Європейського університету

### **Роль та значення небанківських фінансових установ у фінансово-кредитному регулюванні економіки**

Небанківські фінансові установи відіграють важливу роль у розвитку фінансово-кредитному регулюванні економіки. Вони є складовою фінансово-інвестиційного ринку, важливим елементом банківської структури та впливають на розвиток фінансової системи країни в цілому. Небанківські фінансові установи створюють додаткові можливості для представництва щодо залучення заощадження громадян та розширення можливостей підприємств у виборі джерел фінансування. За допомогою небанківських фінансових посередників надається можливість вирівнювання та запобігання негативним наслідкам малозабезпеченості більшої частини населення. Мобілізуючи заощадження населення небанківські фінансові посередники здобувають додаткові доходи, а економіка країни в цілому має змогу отримувати додаткове джерело інвестицій [1].

Дуже актуальним стає питання щодо таких аспектів небанківських кредитно-фінансових установ як: їх роль в економіці країни; проблематика, з якою стикається розвиток цього сектору; особливості діяльності деяких категорій небанківських кредитно-фінансових установ та реальні можливості розвитку на сьогодні.

Відмінністю сучасної фінансової політики України є зростання ролі небанківських фінансових установ. Підставою для цього є економічні й організаційні передумови та створення в державі законодавчої та нормативної бази їхньої діяльності. Діяльність небанківських фінансових установ з одного боку, має особливості, які відрізняють їх від банківських установ, а з іншого – кожен фінансовий посередник має особливості свого конкретного виду діяльності. Поєднуючим елементом в цьому аспекті є фінансовий менеджмент, який створюється з урахуванням досвіду банків, загальних відмінностей небанківського фінансового сектору від банківського, особливостей діяльності окремого фінансового посередника, що стосується й інформаційного забезпечення аналізу діяльності небанківських фінансових установ.

Для окремих небанківських фінансових установ характерне встановлення спеціальних вимог до договорів з контрагентами. До цієї групи належать посередники, у яких

## Секція IV. Фінансово-кредитне регулювання економіки

<b>І. О. Луїна.</b> Інвестиційна складова бюджету України: передумови зміцнення.....	212
<b>С. В. Онишко, І. В. Корнєва.</b> Державне регулювання валютного ринку в Україні.....	214
<b>Я. В. Белінська.</b> Напрями трансформації монетарного режиму в Україні.....	216
<b>В. В. Близнюк.</b> Державний контроль за фінансовим забезпеченням нагромадження людського капіталу в умовах інноваційного розвитку .....	218
<b>О. О. Другов.</b> Управління розвитком фінансової системи в умовах становлення постіндустріальної економіки .....	219
<b>Т. А. Коляда, Ю. В. Прозоров.</b> Особливості мережевих структур та перспективи оподаткування похідних цінних паперів.....	221
<b>А. Ф. Коновалов, Г. А. Ильина.</b> О совершенствовании финансово-кредитного механизма инновационной деятельности.....	223
<b>Л. Л. Лазебник.</b> Щодо теоретичних підходів у фінансовій політиці: нове бачення проблеми.....	224
<b>Л. І. Мороз, І. Б. Хома.</b> Вплив фінансово-кредитного механізму на інноваційний розвиток економіки .....	226
<b>Н. В. Скринник.</b> Модель формування галузевих пріоритетів інвестування для вивчення інвестиційної кон'юнктури Хмельниччини.....	228
<b>Н. М. Шелудько.</b> Проблеми і перспективи банківського кредитування інвестицій в промисловість України .....	231
<b>О. В. Шолудько.</b> Вдосконалення механізму кредитування сільськогосподарських підприємств....	233
<b>Є. В. Алімпієв.</b> Застосування моделей взаємодії фінансової та грошової політик у перехідних економіках післякризового періоду.....	235
<b>Ю. В. Булгаков.</b> Бюджетна політика як складова фінансової політики держави .....	236
<b>С. О. Гапоненко.</b> Становлення та розвиток управління державними фінансами на сучасному етапі.....	238
<b>П. В. Комарецька.</b> Основні напрямки управління фінансовим потенціалом підприємства як складова фінансово-кредитного регулювання економіки .....	239
<b>К. М. Гребінець.</b> Роль та значення небанківських фінансових установ у фінансово-кредитному регулюванні економіки .....	243
<b>В. А. Домбровський.</b> Автоматизація виплати заробітної плати за допомогою платіжних карток банківських установ.....	245
<b>З. М. Заставна.</b> Вплив іноземного капіталу на розвиток банківської системи України .....	246
<b>Я. В. Котляревський.</b> Організаційно-економічні механізми діяльності підприємств поліграфічного комплексу з ринкових утворень різної структури та їх вплив на розвиток фінансової системи України.....	248
<b>О. П. Сідельник.</b> Основні аспекти конкурентоздатності небанківських фінансових установ в Україні .....	251